

Miejsce
na naklejkę
z kodem szkoły

dysleksja

MOK-R2A1P-062

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA KASZUBSKIGO

Arkusz II

ARKUSZ II

POZIOM ROZSZERZONY

MAJ
ROK 2006

Czas pracy 130 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 11 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy przekreśl.
4. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
5. Możesz korzystać ze słowników.
6. Wypełnij tę część karty odpowiedzi, którą koduje zdający. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
7. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Zamaluj ■ pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem ⊙ i zaznacz właściwe.

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie **70 punktów**

Życzymy powodzenia!

część I – 20
część II – 20
część III – 30

Wypełnia zdający przed
rozpoczęciem pracy

PESEL ZDAJĄCEGO

KOD
ZDAJĄCEGO

Arkusz składa się z trzech części: część I arkusza to test leksykalno – gramatyczny, część II – test sprawdzający rozumienie czytanego tekstu. W tych częściach zakresł poprawne odpowiedzi.

Część III arkusza zawiera oryginalny tekst w języku kaszubskim, który należy przetłumaczyć na język polski. Tekst tłumaczenia napisz w miejscu na to przeznaczonym.

Część I – TEST LEKSYKALNO-GRAMATYCZNY

Zadanie 1. (2 pkt)

Jaki proces językowy obrazują następujące formy czasowników *stójkôj*, *nie płaczkôj*, *wezkôj*?

- A. Zdrobnienia.
- B. Zapożyczenia.
- C. Zgrubienia.
- D. Upodobnienia.

Zadanie 2. (2 pkt)

W czasownikach: *wza*, *mia*, *da*, *chca* zakończenia *-ãła* lub *-ala* uległy

- A. udźwięcznieniu.
- B. ściągnięciu.
- C. upodobnieniu.
- D. wszystkim wymienionym wyżej procesom.

Zadanie 3. (1 pkt)

W zdaniu: *Czë Wë môce czas słowo Wë* – jest

- A. formą grzecznościową.
- B. zaimkiem przymiotnym.
- C. przyimkiem.
- D. wskaźnikiem zespolenia.

Zadanie 4. (2 pkt)

Konstrukcję: *To je bùten szëkù* - należy przetłumaczyć:

- A. To jest obok porządku.
- B. To jest mało ważne.
- C. Tego szukaj na dworze.
- D. To przechodzi wszelkie pojęcie, wyobrażenie.

Zadanie 5. (1 pkt)

É stosuje się w pisowni końcówek przymiotników:

- A. mianownika l. poj. rodzaju nijakiego i mianownika l. mn. rodzaju niemęskoosobowego.
- B. mianownika l. poj. rodzaju męskiego i narzędnika l. mn. rodzaju niemęskoosobowego.
- C. miejscownika l. poj. rodzaju nijakiego i mianownika l. mn. rodzaju męskoosobowego.
- D. miejscownika l. poj. rodzaju żeńskiego i dopełniacza l. mn. rodzaju męskoosobowego.

Zadanie 6. (1 pkt)

W zdaniu: *Wiater, co wczora wiôł, przewrócył drzewa.* - słowo *co* jest

- A. zaimkiem pytajnym
- B. zaimkiem przysłówkowym.
- C. przyimkiem.
- D. partykułą.

Zadanie 7. (1 pkt)

Literę *h* w kaszubszczyźnie pisać można lub nie na początku określonych wyrazów, np. *(h)alac*, *(h)arfa*, *(h)eltka*, *(h)opkac* itp., w zależności od znanej mówiącemu lokalnej odmiany kaszubszczyzny, co oznacza

- A. zakaz używania *h*.
- B. dobrowolność w zakresie używania *h*.
- C. nakaz używania *h*.
- D. żadne z powyższych.

Zadanie 8. (2 pkt)

Podane postaci rzeczownika: *dómk* – *domek*, *dómka* – *domku* – obrazują

- A. derywację wsteczną.
- B. brak formantu.
- C. skróconą podstawę słowotwórczą w wyrazach kaszubskich.
- D. brak w kaszubszczyźnie tzw. *e* ruchomego.

Zadanie 9. (1 pkt)

W podanych parach wyrazów: *niesc* – *niosã*, *wiecz* – *wiozã* – zachodzi

- A. udźwięcznienie.
- B. przegłos.
- C. ubezdźwięcznienie.
- D. uproszczenie.

Zadanie 10. (1 pkt)

W jednej z grup wyrazów użyto głoski *ë* zgodnie z obowiązującymi zasadami pisowni. Wybierz tę grupę.

A. cëczer	mec	sëła
B. checz	rëba	medło
C. dësza	sëwi	rëczec
D. cëż	bec	mëc

Zadanie 11. (1 pkt)

Kaszubskim formom wyrazów: *warbel*, *bardówka*, *gard* - odpowiadają polskie: *wróbel*, *brodawka*, *gród*. Wyrazy te obrazują obecność w kaszubszczyźnie

- A. grupy TłoT.
- B. prasłowiańskiej grupy TarT.
- C. przegłosu.
- D. reliktycznej grupy *ol*.

Zadanie 12. (2 pkt)

Podanym czasownikom: *jém - jem*, *jé - je* - odpowiadają następujące tłumaczenia na język polski:

- A. jem – jestem, je – jest.
- B. jestem – jem, jest – je.
- C. jest – je, je – jestem.
- D. im – jestem, jej – je.

Zadanie 13. (1 pkt)

Zaznacz tę grupę wyrazów, w której wszystkie wyrazy zawierają kaszubienie:

- A. szczëka, szczekac, brzãczy
- B. dzëń, stół, zëmny
- C. zymk, lesny, szczotka
- D. dzys, zëma, sëła

Zadanie 14. (1 pkt)

Głoski *o*, *u* są labializowane wewnątrz wyrazów po następujących wszystkich spółgłoskach

- A. p, b, t, d, s, z, j, h
- B. p, b, k, g, ch, w, f, m
- C. w, f, b, p, m, n, c, d
- D. f, w, t, d, h, j, k, l

Zadanie 15. (1 pkt)

Konstrukcja *jem widzôł* reprezentuje

- A. archaiczny czas przeszły.
- B. czas przyszły.
- C. czas przeszły prosty.
- D. żaden z powyższych.

Część II – ROZUMIENIE CZYTANEGO TEKSTU

Przeczytaj uważnie tekst, a następnie odpowiedz na pytania. Odpowiedzi szukaj tylko w podanym tekście.

Bolesław Bork

Gromica

Minã Gòdë, Sylwestra, Trzech Króli, a tu ju trzeba mësłëc ò Gromicznym. Gromicznik je za dwierzama, a Matczy Bòszi Gromicznik je zarò na pòczàtkù miesàca. Nasza ómama òd dlëgszégò czasu dopòminò sã nowi gromicë, bò ta stòrò wëpòlëła sã prawie czësto, jak bël nen wiòldzi grzmòt, chtëren waròł prawie całi dzéń. Jesz przed bürzã ópapa òbchòdòł bùdinczi z zapòlonã gromicã, żebë ùchronic je òd ùderzeniò. A jak grzmòt nadeszedł, pòstawił swiécã w môłim òczenkù, bò z ti stronë nadcyga gromówka. Tam òna sã dopòlëła.

– A skądka jò weznã nowã gromicã? – pitòł sã Antòn rok temu wzeniałi w nã familiã.

– Pùdziesz na Kòrczowiszczë do stòrégò Wawrzóna, tam gdzie w ògròdkù stoi wiele pleconków z pszczòłama. Òn jesz robi dobré gromice z pròwdzëwégò wòskù – òbjasniła swégo zãca nasza mëma.

– Przëniesesz téz nama jednã, bò ta, co më mómë, robi sã ju krótkò – wspòmnał tatk ë dòł mù piãc zlotëch.

Na Gromicznã tatk z Antónã zaprzëglë kònie w wasãg ë ò pòrénòszk jachelë më do kòscoła, żebë sã wëspòwiadac, bò jak człowiek je bez grzéchù, to na tã gromicã spadnie wiãcy bòsziach łask ë ta swiëca lepi chroni òd wszelejaczégò zła. Taczé bëło zdanié naszi ómë. Pò mszi swiãti ksãdz probòszcz pòkropił zapòloné swiëce. Tatk z mëmkã trzimelë swòjã gromicã, a ómama ze mnã swòjã, bò ópapa je ju krëchi ë do kòscołka sã ju nie wëbiérò.

Kòle pòdpòłnika jedzemë dodom, a mróz trzimò, że jaż w ùszë szczipie, wasãg chrzãszczy na sniegù, a kòniszczóm jidze dòka z pësków.

– Takò pògòda dobrze przepòwiòdò – rzekł tatk.

– Mòsz pròwdã – przëtwierdza mù ómama.

– Jak na Gromicznã mróz, szëkòj w żniwa wiòldzi wóz – przëpòmnia przësłowié mëma.

– A jak na Gromicznã taje, biédné bãdã ùrodzaje – domëslòł jem sã jesz taczé przësłowié.

– W dòwnëch czasach gromice chronilë lëdzy przed wilkama, chtërne napòdalë lëdzy w lasach. Tej téz w drogã òni zabiérelë je ze sobã, a jak zmërkelë wilczëska, zapòliwelë je ë trzimelë wësok nad głowama – przëpòmna stòrë dzeje nasza ómama.

– Ómkò, a jak bël wiater, to gromice zgaslë ë co tej?

– Wiész, wnuczkù, lëdze wiedzelë téz na to radã. Zabiérelë ze sobã szklané cëlãdrë òd latarniów ë nima przëkriwelë swiëce – dopòwiedza nasza starka.

Jak ópapa zaniemògl czësto, domòcy na zmianã nacérelë jegò spùchlë nodzi tã gromicã ë to dòwało mù ùlgã. Nacérelë téz jegò krzize, bò ni mògl przëwrócëc sã w łózkù. Robilë to tã stòrã gromicã, bò tëch nowëch bëło jima szkòda.

– Widzysz, wnuczkù, ta gromica je zrobionò z wòskù, a wòsk zbiéralë pszczòłczy z kwiatów, a kwiatczy doch sã do lékarzeniò. Jak të jes chòri, mëma robi cë herbatã z lëstków òd kwiatów – takã nõuczka da mie ómama, bò widza, że jò na to całë lékarzenié gromicã zdrzòł bez przëkònaniò.

– A jò mësłòł, że to bëłë jaczësz czarë abò gùsła.

Jak ópapa ju nie wiedzòł bëłno, co sã wkòł niego dzeje, dostòł do trzimaniò w rãce zapòlonã gromicã. Żebë mù òna nie wëpadła z rãczy, chtos mùszòł przë nim bëc, żebë nie zapòlëłë sã czasã pierznë. Jò téz miòł swòjã słuźbã przë starkù. Spiéwòł jem mù tak letkò kòscelné piesnie ë to dòwa mù spòkòj.

To bëło we wtórk pò pòdwięczórkù. Starka zwòła wszëszczich do swòji jizbë, bò ópa zaczął tak czãżkò dëchac.

– Ópa je w kònanim – òbznòjmia wszëtczim.

Całò familia zaczą òdmawiac różeńc ë jiné mòdlëtwë. Ómama trzima mòcno gromicã w zacësniomy rãce starka. Płomién bił prosto w górã.

– Niech ten gromiczny wid prowadzy ciebie do nieba – pòwtòrza co jaczisz czas.

– Amen – wszëscë kuńczëlë tã prosbã naszi starczy.

Ò smrokù dësza ùleca ze starkã, a gromica bëła zgaszonò. Skùńczëła swòjã służbã.

Bòlesław Bòrk, Gromica, [w:] Lesòcczé pòwiòstczy ë jiné dokòzë, Wejerowò 2002

Zadanie 16. (2 pkt)

Tematem tekstu jest

- A. wyjaśnienie znaczenia słowa *gromnica*.
- B. przedstawienie procesu dystrybucji gromnic.
- C. znaczenie *gromnicy* w życiu Kaszubów.
- D. ostrzeżenie przed stosowaniem gromnic.

Zadanie 17. (1 pkt)

Wymienione w pierwszym akapicie święta: *Gòdë, Trzech Króli, Gromicznò* należą do okresu świąt:

- A. Bożego Narodzenia.
- B. Wielkanocy.
- C. Wszystkich Świętych.
- D. Zielonych Świąt.

Zadanie 18. (2 pkt)

Czy słowo *gromicznik* w zdaniu *Gromicznik je za dwiërzama* znaczy tyle, co

- A. handlarz świec.
- B. miesiąc luty.
- C. człowiek lubiący „sypać gromami”.
- D. polski *świecznik*.

Zadanie 19. (1 pkt)

Ópapa i ómama to

- A. ojciec i matka.
- B. wujek i ciocia.
- C. stryj i stryjenka.
- D. dziadek i babcia.

Zadanie 20. (2 pkt)

Nadawcę tekstu nazwiemy

- A. narratorem 1-osobowym.
- B. narratorem 3-osobowym.
- C. autorem.
- D. podmiotem lirycznym.

Zadanie 21. (1 pkt)

Wypowiedzenie *Jak ópapa zaniemógł często...* oznacza

- A. gdy dziadek zaniemówił.
- B. gdy dziadek osłabł zupełnie.
- C. gdy dziadek słabł często.
- D. gdy dziadek zapominał często.

Zadanie 22. (2 pkt)

Które tłumaczenie zdania *A kòniszczóm jidze dôka z pësków* jest poprawne:

- A. a konikom idzie piana z pysków.
- B. a koniom zarzucono koce na pyski.
- C. a koniskom paruje z pysków.
- D. a koniom czuć z pysków.

Zadanie 23. (1 pkt)

Wierzenia związane z gromnicą narrator przyjmuje:

- A. z radością.
- B. z przerażeniem.
- C. Bez wątpienia.
- D. Bez przekonania.

Zadanie 24. (1 pkt)

Gromnica w przedstawionym tekście jest nieodłącznym atrybutem

- A. narodzin.
- B. wesela.
- C. umierania.
- D. świąt.

Zadanie 25. (1 pkt)

Narrator, mówiąc w tekście o *gusłach*, ma na myśli

- A. zabobony.
- B. gusta.
- C. gęśle.
- D. żadne z powyższych.

Zadanie 26. (2 pkt)

W zdaniu: *Mróz trzimô, że jaż w ùszë szczipie, wasąg chrzãszczy na sniegù, a kònischczóm jidze dôka z pësków.*- narrator poprzez użycie zgrubienia *kònischczóm* wyraża

- A. radość z powodu jazdy saniami.
- B. pejoratywny stosunek do koni.
- C. współczucie dla koni.
- D. obawę o bezpieczeństwo jadących.

Zadanie 27. (1 pkt)

Zacytowane w tekście przysłowia są związane z

- A. przepowiadaniem pogody.
- B. przepowiadaniem przyszłości.
- C. przepowiadaniem szczęścia.
- D. przepowiadaniem nieszczęścia.

Zadanie 28. (1 pkt)

Według słów narratora pozytywne działanie gromnicy powinno zostać wsparte

- A. postem.
- B. jałmużną.
- C. umartwieniem.
- D. spowiedzią.

Zadanie 29. (1 pkt)

Słowo *pòdpòłnik* w zdaniu: *Kòle pòdpòłnika jedzemë dodom...*- oznacza

- A. drugie śniadanie.
- B. podwieczorek.
- C. obiad.
- D. deser.

Zadanie 30. (1 pkt)

Słowo *przëtwierdza* w zdaniu: *Mòsz pròwdã – przëtwierdza mù ómama.*- znaczy

- A. przymocowała.
- B. przetłumaczyła.
- C. przytaknęła.
- D. zaprzeczyła.

BRUDNOPIS